

ዳኞች፡-ዳኝ መላኩ

ብርሃኑ አመነው

በዕውቀት በላይ

እንዳሻው አዳነ

ጎይሱ ነጋሽ

አመልካች፡- ብርሃነ ሀለፎም ገ/መድህን-ጠበቃ ገ/እግዚአብሔር ሙናቸው

ተጠሪ፡- የፌደራል የሥነ ምግባርና ፀረ-ሙስና ኮሚሽን ዐቃቤ ህግ

መዝገቡ የተቀጠረው መርምሮ ፍርድ ለመስጠት ነው። በመሆኑም መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሠጥተናል።

ፍርድ

ይህ የሰበር አቤቱታ ሊቀርብ የቻለው የፌደራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁ 164774 በቀን 18/02/2009 ዓ.ም ፍርድ እና በቀን 01/03/2009 ዓ.ም የቅጣት ውሳኔ የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በመ/ቁ 124288 ጥር 10 ቀን 2009 ዓ.ም በማጽናቱ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት በመሆኑ ይታረምልኝ በማለታቸው ነው።

ጉዳዩ ምንጩ ያልታወቀ ንብረት ገንዘብ ማከማቸት የሙስና ወንጀልን የሚመለከት ነው። ተጠሪ በአመልካች ላይ በስር ፍርድ ቤት ባቀረበው ክስ አመልካች የወንጀል ህግ አንቀጽ 419/1//ለ/ የተመለከተውን በመተላለፍ ከመስከረም 1982 ጀምሮ በተለያዩ የመንግስት መ/ቤቶች ተቀጥሮ ሲያገለግል በፌደራል አገር ውስጥ ገቢ ባለስልጣን ከህዳር 1/1996-ሰኔ 30/1997 በብር 595 ደመወዝ መረጃ አገልግሎት ውስጥ በክለርክነት፣ ከሰኔ 1/1999-ነሐሴ 30/1999 በብር 1145 ደመወዝ በተ.እ.ታ. መምሪያ የግብር ከፋዮች

ምዝገባ ውስጥ ሱፐርቫይዘርነት፣ ከሰኔ 1/2006-ሐምሌ 2/2006 በብር 7284 ደመወዝ በኢ/ገ/ገ/ባለስልጣን የአጠቃላይ ቅሬታ አስተናጋጅ ቡድን አስተባባሪ ሆኖ ሲሰራ በነበረበት ወቅት በመንግስት ሥራ ወይም በሌላ መንገድ ወይም ከሚያገኘው ወይም ሲያገኝ ከነበረው ህጋዊ ገቢ ጋር በማይመጣጠን ሁኔታ በባለቤቱ ወ/ሮ አይናለም ጌታቸው ስም የተመዘገበ በአ.አ ኮልፌ ቀ/ክ/ክ ቀበሌ 02/03 የቤት ቁጥር 2244 የካቲት 26/2000 ዓ.ም በብር 275000 የተገዙ፣ በንፋስ ስልክ ላፍቶ ክ/ከተማ ወረዳ 02 ቆሬ ኮንደሚኒየም የቤት ቁጥር ቢ.51/54003 ሐምሌ 9/2004 ዓ.ም በብር 125000 የተገዛ እና ከ10/03/2005 ጀምሮ የካፍቴሪያ አገልግሎት የሚሰጥ በባለቤቱ ስም የተመዘገበ ንግድ ፈቃድ፣ በአመልካች ስም የዳሽን ባንክ ሂሳብ ቁጥር 5001503553001 እስከ ሐምሌ 13 ቀን 2004 የነበረ ብር 65733.19፣ በባለቤቱ ወ/ሮ አይናለም ጌታቸው ዳሽን ባንክ ሂሳብ ቁጥር 5001503552001 እስከ ሐምሌ 13 ቀን 2004 የነበረ ብር 63294.28 ያለአግባብ ያከማቹ በመሆኑ ምንጩ ያልታወቀ ንብረትና ገንዘብ ማከማቸት ወንጀል ፈጽሟል የሚል ነው።

አመልካች የቀረበበትን ክስ በመካዱ በተጠሪ የቀረውን የሰነድ ማስረጃዎች ፍርድ ቤቱ ከመረመረ በኋላ የቀረበበትን ክስ እንዲከላከል በሰጠው ብይን በአመልካች 6 የሰው የመከላከያና የጽሁፍ ማስረጃዎች የቀረቡ መሆኑን ገልጾ ፍርድ ቤቱ ከመረመረ በኋላ ተጠሪ በአመልካች እና በባለቤቱ ስም ተመዝግበው የሚገኙት ንብረት እና ገንዘብ የአመልካች ገቢ ተብሎ ከተገለፁት በላይ መሆኑን የሚያስገነዝብ መሆኑን፣ የአመልካች አንደኛ ምስክር በብድር ለአመልካች ሁለት ጊዜ ሠጥቻለው ያሉትን በተመለከተ የመጀመሪያውን በ1999 ተሰጠ የተባለውን 84000 ውድቅ በማድረግ ሁለተኛው በ2004 ዓ.ም የተሰጠውን ብር 50000 የብድር ውሉ ያረጋግጣል በማለት ተቀብሎታል። ሁለት የአመልካች ወንድሞችና መከላከያ ምስክሮች የአባታቸው የውርስ ድርሻ ተሸጦ ብር 80000 ለአመልካች ቤት መግዢያ የሰጡት መሆኑን የገለጹ ቢሆንም ፍርድ ቤቱ አልተቀበለውም። በሌላ በኩል 4ኛ 5ኛ እና 6ኛ ምስክር በተመለከተም አመልካች በግል ያስተምር የነበረ መሆኑን ገቢው እንደማይታወቅ፣ ዕቁብ ብር 22000 እና 11000 የደረሰው ስለመሆኑ የገለፁ መሆኑን ገልጾ አመልካች የመንግስት ሥራ ከጀመረበት 1982-1999 የነበረው አጠቃላይ የደመወዝ ገቢ ብር 66162 የነበረና በአመልካች ባለቤት ስም ቤት የገዛው በብር 275000 በመሆኑ ይህንን ለመግዛት የሚያስችል ገቢ የለውም

በልዩነት የተገኘው ብር 208838፣ አመልካች ጥቅምት 3/2003 ድረስ ያለው ጥቅል ገቢ ብር 109260 ተሽከርካሪ ከገዛበት በልዩነት የተገኘ ብር 62740 እና ሐምሌ 9/2004 የተገዛውን ቤት ጋር ገቢውና ብብድር የተገኘው ሲነፃፀር ንብረቱን ለማፍራት የሚችልበት ነው። በባንክ ያለው ገንዘብ በወቅቱ ከነበረው ገቢ ጋር ሲነፃፀር ልዩነቱ ብር 51063.47 አመልካች አላስረዳም በአጠቃላይ አመልካች ምንጩ ያልታወቀ ሀብት ይዞ ተገኝቷል ከተባለው ውስጥ ብር 322641.47 የሆነውን ብቻ ምንጩን ህጋዊ አመጣጡን ያላስረዳ ስለሆነ በቀረበበት ክስ የወንጀል ህግ አንቀጽ 419/1//ለ/ የተመለከተውን በመተላለፍ ጥፋተኛ ነው ብሎ በአንድ ዓመት ከሁለት ወር እስራት አና በብር 5000 የገንዘብ መቀጮ እንዲቀጣ እና ብር 322641.47 ለመንግስት ገቢ እንዲሆን ወስኗል።

አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ያቀረቡት ይግባኝ የፌደራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሳይቀበል የስር ፍ/ቤት ውሳኔን አጽንቶታል። የአመልካች የሰበር አቤቱታ የቀረበውም ይህንን በመቃወም ሲሆን ይዘቱም የኮንደሚኒየም ቤት የተገዛበትን ገንዘብ ወጪ ሆኖ የተከፈለው ከቤትና ከባንክ ገንዘብ ሲሆን እንደተለያዩ ንብረት አድርጎ ወስኗል። የቀረበውን ክስ በመከላከያ ማስረጃዬ አስተባብያለሁ። የመከላከያ ምስክር የሰጠኝ ብድር አንዱን ተቀብሎ ሌላውን ውድቅ ያደረገበት ምክንያት ተገቢ አይደለም። የአባቴን የውርስ ድርሻ ወንድሞቼ የሰጡኝ ስለመሆኑ ማረጋገጣቸው መተሳሰብና መፋቀር እንጂ ሀብትን አያመለክትም ፤ አመልካች በግል የማስተምር እና የምነግድ መሆኑ ባለቤቱም ከመጋባታችን በፊት ጀምሮ ነጋዴ መሆንም መጠኑ ባለመታወቁ መታለፍ የለባትም። የደረሰኝ ዕቁብ አልተያዘም። ለቤቱ መግዢያ ይኸው መዋሉን ገልጬ አልተያዘም የሚል ነው። የአመልካች አቤቱታ ተመርምሮ የስር ፍ/ቤት ብር 84000 ሳይዘ ብር 50000 ብቻ የያዘበት እና 2ኛ ምስክር የአመልካች ወንድምን እህት የሰጡትን ፍ/ቤቱ ውድቅ ያደረገበትን አግባብ ለመመርመር ተጠሪ ቀርቦ መልስ አንዲሰጥ በታዘዘው መሠረት በሰጠው መልሱ የአመልካች አቤቱታ መሠረታዊ የህግ ስህተት ሳይሆን የማስረጃ ምዘናን የሚጠይቅ ነው። ተቀባይነት የለውም። የገንዘብ ብድሩን በተመለከተ የስር ፍ/ቤት ተገቢውን ማጣራት አድርጎ የወሰነው ነው። የመከላከል ምስክርም የተጠና ሊሆን የሚችል እንጂ አልተከላከለውም። ሁለት ጊዜ የታሰበ የለም። የሚሉ ዝርዝር መልስ ሰጥተዋል። አመልካችም የመልስ መልስ አቅርቧል።

የጉዳዩ አመጣጥ ከላይ የተመለከተው ሲሆን ይህ ችሎትም የግራ ቀኙን ክርክር ለዚህ ሰበር ምክንያት ከሆነው የስር ፍ/ቤት ውሳኔ አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ ለዚህ ሰበር ችሎት ያስቀርባል ሲባል ከተያዘው ጭብጥ አንጻር እንደሚከተለው መርምረንዋል።

ከክርክሩ ሂደት መገንዘብ የሚቻለው አመልካች የመንግስት ሠራተኛ በመሆን ያገኘውን ገቢ መሠረት በማድረግ አፍርቶታል የተባለውን ገንዘብ እና ንብረት የብር 322641.47 ልዩነት ያለው በመሆኑ ተመጣጣኝ አይደለም ምንጩንም ማስረዳት አልቻለም በማለት በተሰጠው ውሳኔ ላይ በማስረጃ ምዘና ወቅት በብድር ያገኘው ብር 84000 እና የውርስ ንብረት ከወንድሞቹ የተላለፈለትን ብር 80000 ውድቅ የተረገበትን አግባብ ለመመርመር ያስቀርባል መባሉን ነው።

ከወንጀል ሕግ አንቀጽ 419 ንዑስ አንቀጽ 1//ሀ/ እና /ለ/ ድንጋጌዎች ለመረዳት የሚቻለው ዐቃቤ ሕግ የመንግስት ሠራተኛ የሆነው ወይም የነበረው ሰው ያገኝ የነበረውና የሚያገኘው ገቢ ምን ያህል እንደሆነና የመንግስት ሠራተኛው በራሱ ስምም ሆነ በቤተሰቡ ስም ከሕጋዊ ገቢው ውጪ ይዞት የሚገኘውን የገንዘብና የንብረት ግምት የማስረዳት ግዴታ ያለበት መሆኑን በመግልፅ ተደንግጓል። በሌላ በኩል የመንግስት ሠራተኛ የነበረው ሰው ከነበረውና ከሚያገኘው ገቢ በላይ ይዞት የተገኘው ገንዘብ ወይም ሀብት ትክክለኛው ምንጭ ምን እንደሆነ የማስረዳት ግዴታ እንዳለበት በወንጀል ሕግ አንቀጽ 419 ንዑስ አንቀጽ 1 ሶስተኛው ፓራግራፍ ፣ “... የዚህ አይነቱ የኑሮ ደረጃ እንዴት ሊኖረው እንደቻለ ወይም ያለው ንብረት ወይም የገንዘብ ምንጭ በእጁ እንዴት እንደገባ ለፍርድ ቤቱ ካላስረዳ በስተቀር” ምንጩ ያልታወቀ ሀብት ይዞ በመገኘቱ ጥፋተኛ ተብለው በሕጉ የተደነገገው ቅጣት ሊጣልባቸው እንደሚችል በመግለፅ ይደነግጋሉ። ከዚህም የምንረዳው ዐቃቤ ሕግ በግልፅ ከሚታወቀው ሕጋዊ ገቢ በላይ ነው በማለት በክሱ የተገለፀውንና በማስረጃ ያረጋገጠውን ሀብት ትክክለኛ ምንጭ የማስረዳት ግዴታ / Burden of Proof/ በተከላከሉ ላይ የሚወድቅ መሆኑን ነው። የተከላከሉ የማስረዳት ግዴታም ዐቃቤ ሕግ በክሱ ከገለፀውና በማስረጃ ካረጋገጠው ውጭ ተከላከሎ ሌላ ገቢ የሚያገኝበት ስራ ወይም የገቢ ምንጭ ያለው መሆኑን ብቻ ለፍርድ ቤቱ በማሳየት የሚወሰን ሳይሆን፣ በዐቃቤ ሕግ ክስና ማስረጃ ከተረጋገጠው ገቢ ውጭ በእጁ እንደተገኘ የተረጋገጠው ገንዘብና ሀብት ትክክለኛ ምንጭ ምን እንደሆነ የማስረዳት

ግዴታና ኃላፊነት ያለበት መሆኑን ከወንጀል ሕግ አንቀጽ 419 ንዑስ አንቀጽ 1 ስብተኛው ፓራግራፍ ድንገጌ አቀራረቅና ይዘት ለመረዳት ይቻላል።

ከዚህ አንጻር አመልካች የመንግስት ሠራተኛ ሆነው ካገኙት ህጋዊ ገቢ /ደመወዝ/ በተጨማሪ ያስቀርባል ሲባል የተያዙትን ከመከላከያ ምስክራቸው በብድር አግኝቼዋለሁ ያሉትን ብር 84000 እና እህት እና ወንድማቸው የአባታቸውን ድርሻ ብር 80000 ስጥተውኛል ያሉት የስር ፍርድ ቤት ቢቀበላቸው በልዩነት ከገቢያቸው በላይ ለሆነው የገንዘቡን ምንጭ አላስረዱም ብሎ ጥፋተኛ ካለበት ብር 322641.47 አንጻር የሚያስተባብል አይደለም። በዋናነት ግን የስር ፍርድ እነዚህን በብድርና በስጦታ ተገኙ የተባሉትን የገንዘብ ምንጮች ውድቅ ያደረገው በግራ ቀኙ የቀረቡትን ማስረጃዎች መርምሮና መዘኖ መሆኑ ሲሆን ይህ በፍሬ ጉዳይ ላይ የስር ፍርድ ቤት የደረሰበት ድምዳሜ የማስረጃ ምዘና ጉዳይ በመሆኑ በዚህ ስበር ችሎት ሊታይ የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀጽ 80/3//ሀ/ እና አዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀጽ 10 ድንጋጌዎች ይዘት የሚያስገነዝብ ነው።

ስለሆነም የስር ፍርድ ቤት ማስረጃዎችን በመመዘን በደረሰበት ድምዳሜ ላይ የቀረበው አቤቱታ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት ነው ለማለት አልተቻለም። በዚህም መሠረት ተከታዩን ውሳኔ ሠጥተናል።

ውሳኔ

የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ 164774 በቀን 18/02/2009 ዓ.ም የሰጠውን ፍርድ በ01/03/2009 የቅጣት ውሳኔ እና የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ 124288 በቀን 10/05/2009 ዓ.ም በማጽናት የሰጠው ትእዛዝ በወ/ህ/ሥ/ሥ/ቁ 195/2/ /ለ/ /2/ መሠረት ፀንቷል።

መዝገቡ ተዘግቷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ፋ/ዘ